

Bezinning 24: Farizeeër en tollenaar

Lucas 18, 9-14 = C-jaar 30° zondag door het jaar

Met het oog op sommigen die zichzelf rechtvaardig vinden en anderen minachten, vertelde Hij de volgende gelijkenis. ‘Twee mensen gingen naar de tempel om te bidden, de een was een Farizeeër en de andere een tollenaar. De Farizeeër stond daar rechtop en bad bij zichzelf: “God, ik dank U dat ik niet ben als de andere mensen, die roofzuchtig of onrechtvaardig of overspelig zijn, en dat ik ook niet ben als die tollenaar. Ik vast tweemaal per week en draag een tiende van al mijn inkomsten af”. De tollenaar echter bleef op een afstand staan en durfde niet eens zijn blik naar de hemel te richten. In plaats daarvan sloeg hij zich op de borst en zei: “God, wees mij zondaar genadig.” Ik zeg jullie, hij ging naar huis als iemand die rechtvaardig is in de ogen van God, maar die ander niet. Want wie zichzelf verhoogt zal vernederd worden, maar wie zichzelf vernedert zal verhoogd worden.’

Bezinning

In deze gelijkenis vergelijkt de Farizeeër zichzelf met de tollenaar, maar de tollenaar vergelijkt zichzelf niet met de Farizeeër. Uiteindelijk vergelijkt Jezus hen wel met elkaar en stelt duidelijk de tollenaar als voorbeeld, iets wat Hij vaker doet (voorbeeld: Zacheüs in Lucas 19, 1-10). Dat Jezus zelf heel nederig was zien we elders in dit zelfde evangelie (voorbeeld: Lucas 17, 9-11) en Hij zal het in de uiterste radicaliteit zijn tijdens zijn lijden en kruisdood. Het valt op dat de Farizeeër zesmaal naar zichzelf verwijst. De tollenaar éénmaal. Nog wel om zichzelf als zondaar te definiëren. De Farizeeër gebruikt viermaal meer woorden om te bidden dan de tollenaar. Het gebed van de tollenaar doet ons denken aan het bekende Jezusgebed: ‘Heer, Jezus Christus, Zoon van de levende God, ontferm U over mij, arme zondaar’. Ook in het wees gegroet bidt men als arme zondaar.

Ik denk dat een heel vruchtbare manier om mij door dit evangelieverhaal te laten transformeren deze vraag is: ‘In hoeverre ben ik Farizeeër, in hoeverre tollenaar?’ De Farizeeër en de tollenaar uit dit verhaal dienen dan als negatief en positief voorbeeld. Ik ben altijd de beide.

Het valt op dat ‘verhoogd worden’ toch als uiteindelijke boodschap dit verhaal afrondt. Het is een theologaal passief: uit eerbied voor God wordt Hij niet genoemd. Alleen God mag mensen verhogen, want alleen Hij kent het hart en het leven van de mens. En God zal de nederige zondaar verhogen. Dat is zijn eigen belofte.

Actualisatie

In welke zin ben ik Farizeeër? Waaruit blijkt dat ik als de tollenaar ben? Evolveer ik naar steeds minder farizeïsme en naar steeds meer de mentaliteit van de tollenaar? Vergelijk ik mezelf met anderen om in mijn eigen ogen beter te zijn dan anderen? Gebruik ik God en godsdienst om mijzelf te verhogen?

Gebed

Heer Jezus,
Gij kent mij beter dan ik mezelf ken.
Gij weet hoezeer ik een Farizeeër ben
en hoe weinig tollenaar.
Nederigheid is niet mijn sterke kant.
Toch bèn ik een zondaar.
Ik heb nood aan uw genade.
Wees mij, zondaar, genadig, altijd weer.
Amen.